

iTOSAM



İSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

HAFTALIK
EKONOMİ BÜLTENİ | 20 KASIM
2023

Ekonomide Son Gelişmeler

13 KASIM | 17 KASIM

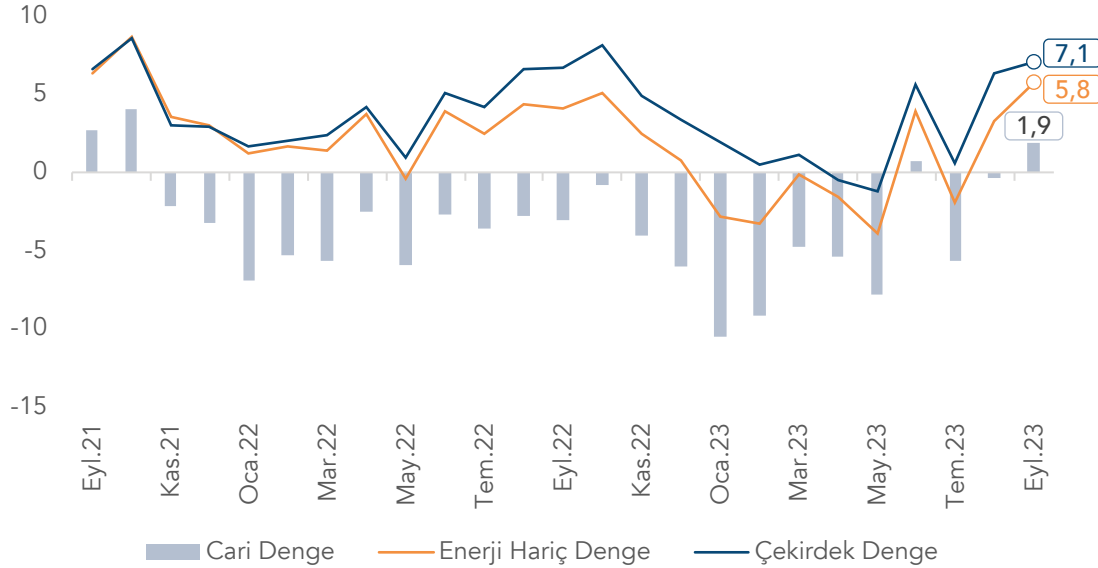
- 3 ÖDEMELER DENGESİ
- 7 CİRO ENDEKSLERİ
- 9 PERAKENDE SATIŞ ENDEKSLERİ
- 11 ÜÇÜNCÜ ÇEYREK İŞGÜCÜ İSTATİSTİKLERİ
- 13 ÜCRETİ ÇALIŞAN İSTATİSTİKLERİ
- 14 KONUT FİYAT ENDEKSİ
- 15 KONUT SATIŞ İSTATİSTİKLERİ
- 17 KÜRESEL ŞEHİRLER
- 18 UNCTAD EN AZ GELİŞMİŞ ÜLKELER RAPORU

Ödemeler Dengesi

“Cari İşlemler Hesabı 1,9 Milyar Dolar Fazla Kaydetti”

Cari işlemler hesabı eylül ayında 1,9 milyar dolar fazla verdi. Bir önceki ay 357 milyon dolar açık gerçekleşen cari işlemler hesabında bir önceki yılın aynı ayında 3 milyar dolar açık kaydedilmişti. Enerji hariç cari işlemler hesabında 5,8 milyar dolar fazla gerçekleşirken, altın ve enerji hariç çekirdek denge hesabında 7,1 milyar dolar fazla gerçekleşti.

Cari Denge, Enerji Hariç Denge ve Çekirdek Denge (milyar dolar)



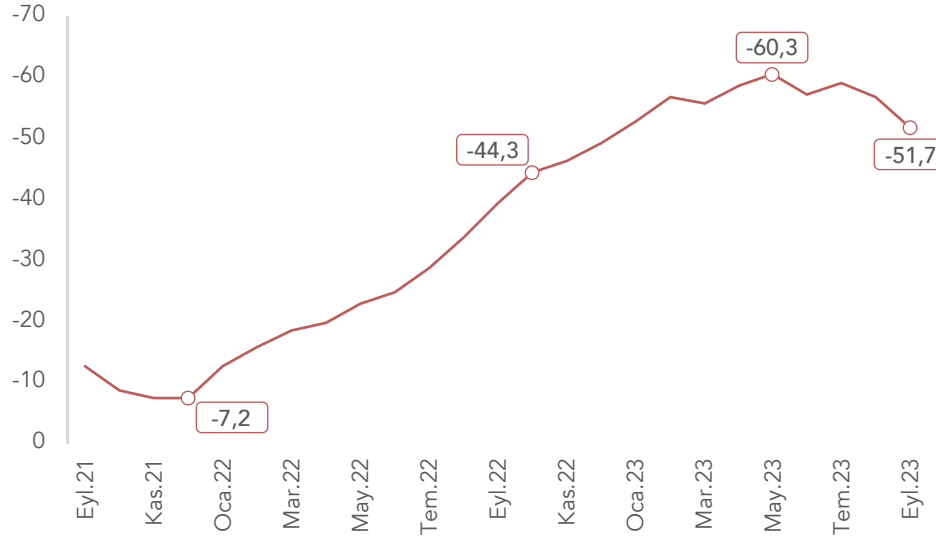
Kaynak: TCMB

Ödemeler Dengesi

“Yıllık Cari Açık 51,7 Milyar Dolar Oldu”

Eylül ayında dokuz aylık cari açık 40,8 milyar dolar olurken, yıllık açık azalma eğilimini sürdürerek 51,7 milyar dolara geriledi.

Cari Denge, 12 Aylık Kümülatif (milyar dolar)



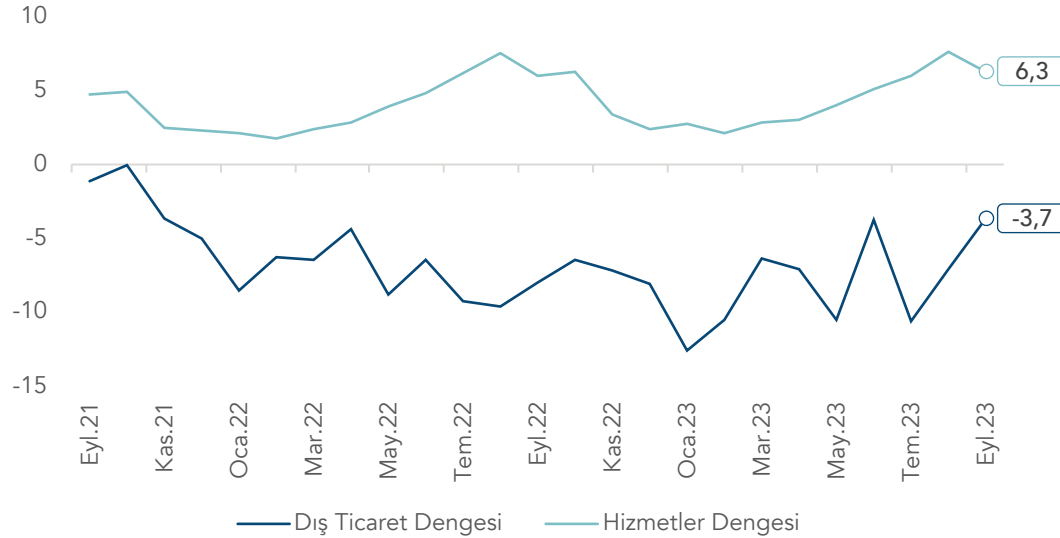
Kaynak: TCMB

Ödemeler Dengesi

“Dış Ticaret Açığı 3,7 Milyar Dolar Oldu”

Eylül ayında ihracat bir önceki yılın aynı ayına göre %2,7 azalarak 21,8 milyar dolar olurken, ithalat ise %16,4 düşüşle 25,5 milyar ve böylece dış ticaret açığı %54,5 azalarak 3,7 milyar dolar oldu. Hizmetler dengesinde aylık net gelir bir önceki yılın aynı ayına göre %4,5 oranında artarak 6,3 milyar olarak gerçekleşti.

Dış Ticaret ve Hizmetler Dengeleri (milyar dolar)

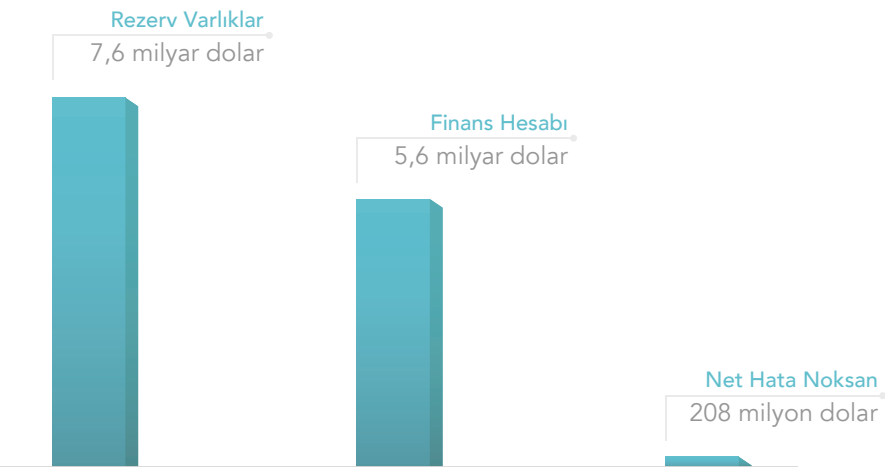


Ödemeler Dengesi

“Rezervlerde Aylık 7 Milyar 663 Milyon Dolar Artış”

Eylül ayında doğrudan yatırımlarda 337 bin dolar net çıkış, portföy yatırımlarında 1 milyar 18 milyon dolar net giriş ve diğer yatırımlar kalemi altında 4 milyar 921 milyon değerinde net giriş kaydedildi. Böylece, finans hesabında 5 milyar 602 milyon dolar artış yaşandı. Resmi rezervlerde aylık 7 milyar 663 milyon dolar değerinde artış gerçekleşirken, net hata noksan kaleminde 208 milyon dolar artış görüldü.

Finans Hesabı Ana Kalemleri (milyon dolar)

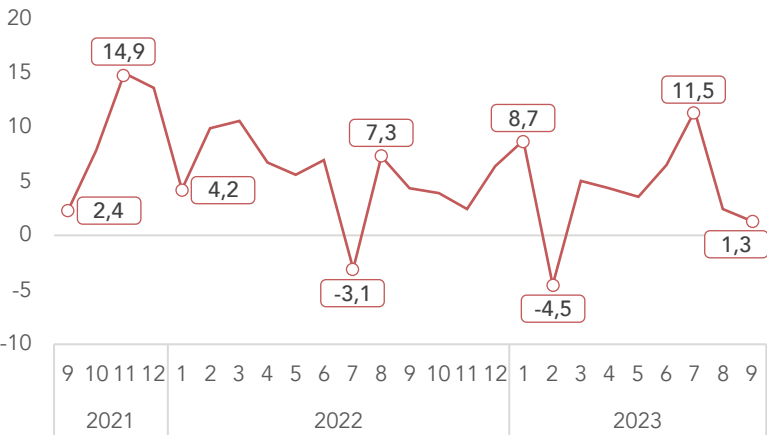


Ciro Endeksleri

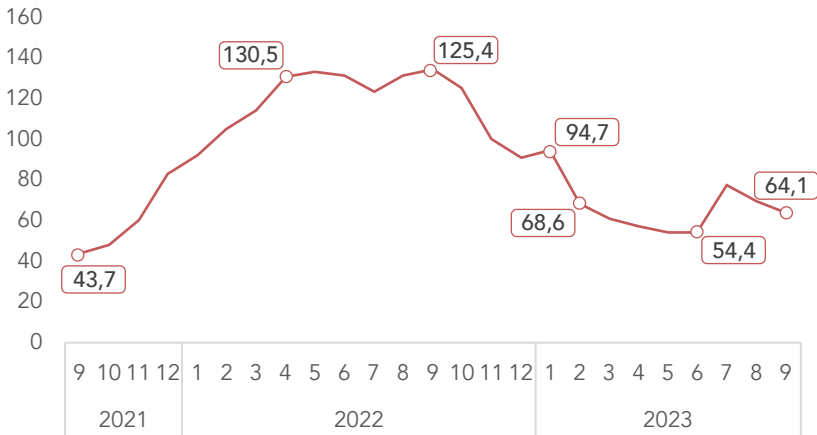
“Toplam Ciro Aylık %1,3; Yıllık %64,1 Arttı”

Sanayi, inşaat, ticaret ve hizmet sektörleri toplamında ciro endeksi, eylül ayında aylık %1,3; yıllık %64,1 artış kaydedildi.

Toplam Ciro Aylık Değişim Oranı (%), Eylül 2023



Toplam Ciro Yıllık Değişim Oranı (%), Eylül 2023



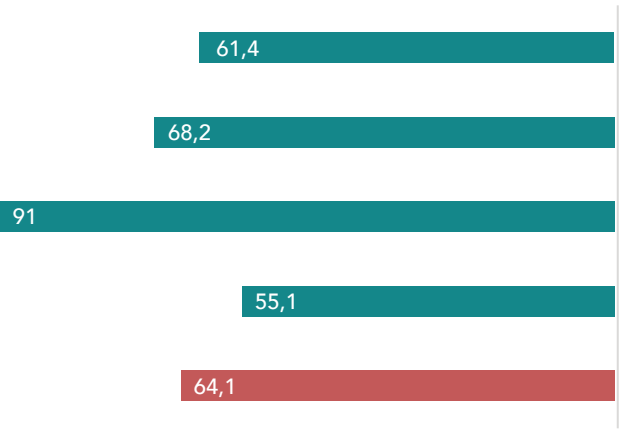
Ciro Endeksleri

“Hizmet Sektöründe Aylık %3,6 Artış ”

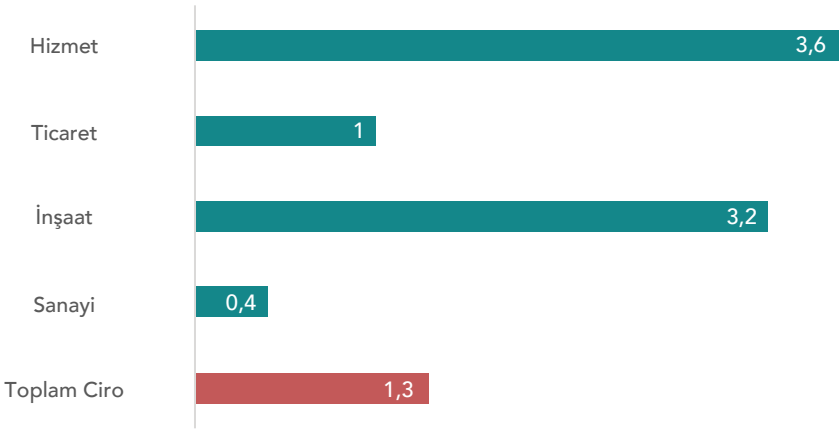
Toplam cironun alt detaylarına bakıldığında, eylül ayında yıllık sanayi sektörü ciro endeksi %55,1, inşaat ciro endeksi %91, ticaret ciro endeksi %68,2 ve hizmet ciro endeksi %61,4 arttı. Aylık bazda ise; sanayi sektörü ciro endeksi %0,4, inşaat ciro endeksi %3,2, ticaret ciro endeksi %1 ve hizmet ciro endeksi %3,6 oranlarında artış gösterdi.

Ciro endeksleri, yurtiçinde faaliyet gösteren imalat sanayi firmalarının yurtiçi ve yurtdışı satışlarından elde ettiği gelirleri takip etmektedir.

Ciro Endeksleri Yıllık Değişim Oranları (%)



Ciro Endeksleri Aylık Değişim Oranları (%)



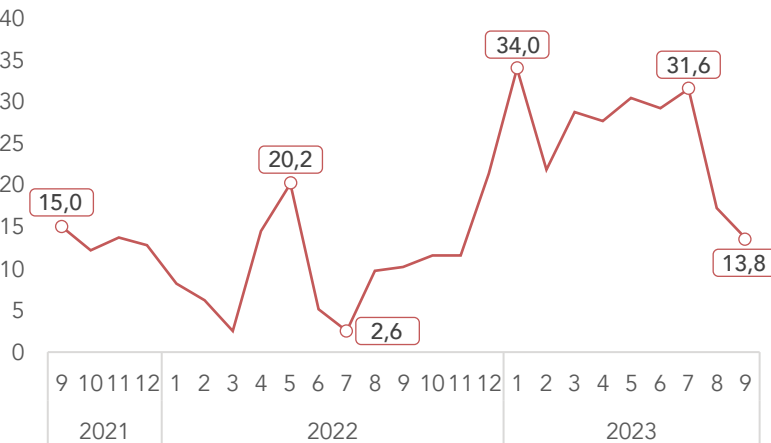
Perakende Satış Endeksleri

“Perakende Satış Hacminde Yıllık %13,8’lik Artış”

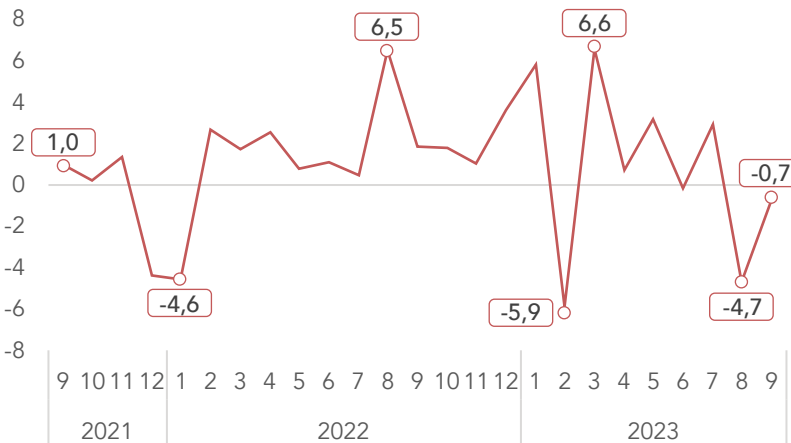
Sabit fiyatlarla perakende satış hacmi eylül ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %13,8 artarken bir önceki aya göre %0,7 oranında azaldı. Aylık olarak gıda dışı satışlar (otomotiv yakıtı hariç) %1,2 azalırken, otomotiv yakıtı satışları ise %0,1 artış gösterdi. Öte yandan gıda, içecek ve tütün satışları aylık bazda herhangi bir değişim göstermeyerek aynı seviyede kaldı.

Perakende Satış Endeksleri, perakende sektörünün gelişimini ölçmesinin yanı sıra tüketici güveninin ve hanehalkı talebinin de göstergesi olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle ekonominin durumunu gözlemlemek adına en önemli göstergelerden birisi olarak değerlendirilmektedir.

Perakende Satış Hacmi Yıllık Değişim Oranı (%), Eylül 2023



Perakende Satış Hacmi Aylık Değişim Oranı (%), Eylül 2023

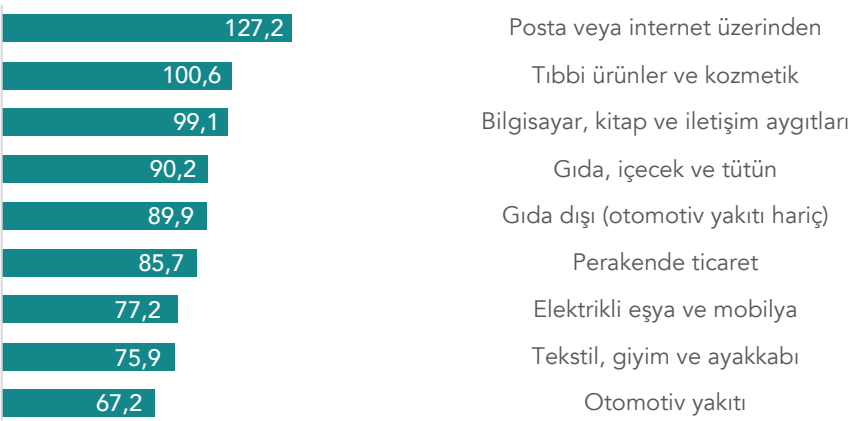


Perakende Ciro

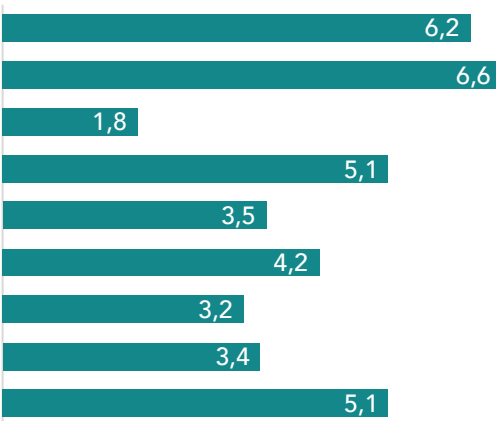
“Perakende Ciroda Aylık %4,2; Yıllık %85,7 Artış Gerçekleşti”

Cari fiyatlarla perakende ciro eylül ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %85,7; bir önceki aya göre ise %4,2 arttı. Yıllık olarak gıda, içecek ve tütün satışları %90,2, gıda dışı satışlar (otomotiv yakıtı hariç) %89,9, otomotiv yakıtı satışları ise %67,2 artarken, aylık olarak bu artışlar sırasıyla %5,1, %3,5 ve %5,1 olarak gerçekleşti.

Perakende Ciro Sektörlere Göre Yıllık Değişim Oranları (%), Eylül 2023



Perakende Ciro Sektörlere Göre Aylık Değişim Oranları (%), Eylül 2023



Üçüncü Çeyrek İşgücü İstatistikleri

“Yılın III.Çeyreğinde İşsizlik Oranı Tek Hanede ”

Temmuz-Eylül aylarını kapsayan III.Çeyrek hanehalkı işgücü araştırması sonuçlarına göre işsizlik oranı, bir önceki çeyreğe göre 0,5 puanlık azalış göstererek %9,2 seviyesinde gerçekleşti. Böylece 15 ve daha yukarı yaştaki kişilerde işsiz sayısı 3 milyon 218 bin kişiye gerilemiş oldu. İşsizlik oranı kadınlarda %12,5 iken erkeklerde %7,5, olarak tahmin edildi. İşsizlikteki düşüşe paralel, geniş tanımlı işsizlik oranı da 0,9 puanlık azalış ile %22,5 seviyesine geriledi.

İşgücü piyasasının önemli bir dinamiği görülen işgücüne katılma oranı ise ilgili çeyrekte 0,1 puanlık azalış ile %53,4 olarak gerçekleşti. 15-24 yaş arasındaki genç nüfusun işsizlik oranı da bir önceki çeyreğe göre 0,7 puanlık azalış ile %17,1 oldu. Öte yandan, son iki çeyrek düşme eğiliminde olan işsizlik oranına karşın istihdam oranı bir önceki çeyreğe göre değişiklik göstermeyerek %48,4 olarak kaydedildi. Bu oran kadınlarda %31,4 erkeklerde %65,8 seviyesinde gerçekleşti.

Mevsim Etkisinden Arındırılmış Temel İşgücü Göstergeleri, 15+ Yaş, III. Çeyrek: Temmuz-Eylül, 2023

(Bin kişi)	III. Çeyrek 2023	Bir Önceki Çeyrek	Bir Önceki Çeyreğe Göre Fark
	Toplam		
15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	65.494	65.494	142
İşgücü	34.942	34.959	-37
İstihdam	31.724	31.745	124
İşsiz	3.218	3.214	-161
İşgücüne dahil olmayanlar	30.552	30.535	179
%			
İşgücüne katılma oranı	53,4	53,5	-0,1
İstihdam oranı	48,4	48,4	0,0
İşsizlik oranı	9,2	9,7	-0,5
Genç nüfusta işsizlik oranı (15-24 yaş)	17,1	17,8	-0,7

Kaynak: TÜİK

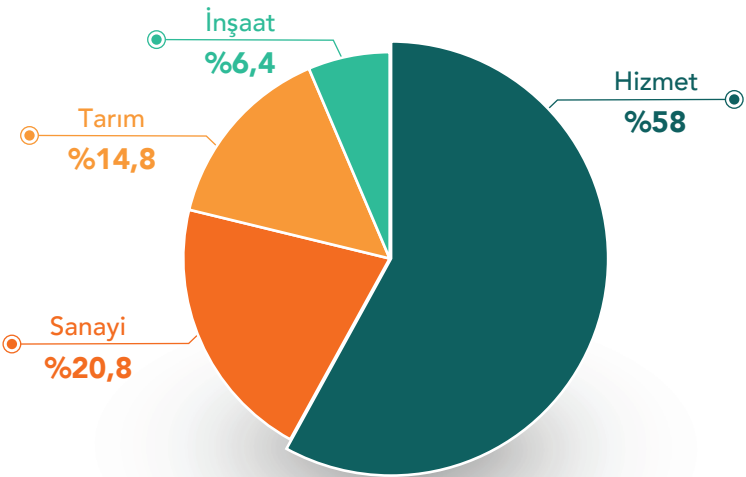
Tablodaki rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Üçüncü Çeyrek İşgücü İstatistikleri

“ III.Çeyrekte Sanayi Sektöründe Çalışan Sayısı Düştü ”

III.Çeyrekte istihdam edilen sektörlerdeki çalışan sayısı bir önceki çeyreğe göre; tarım sektöründe 30 bin kişi, inşaat sektöründe 42 bin kişi, hizmet sektöründe 278 bin kişi arttı. Öte yandan sanayi sektöründe ise 226 bin kişi azaldı. İstihdam edilenlerin %58'i hizmet, %20,8'i sanayi ve %14,8'i de tarım sektöründe yer aldı.

Mevsim Etkisinden Arındırılmış İstihdamın Sektörel Dağılımı (%), III.Çeyrek,2023



Kaynak: TÜİK

Ücretli Çalışan İstatistikleri

“Ücretli Çalışan Sayısı Yıllık Bazda %3 Artış Gösterirken Aylık Bazda Sabit Kaldı”

Eylül ayı ücretli çalışan istatistiklerine göre sanayi, inşaat ve ticaret-hizmet sektörlerindeki toplam ücretli sayısı bir önceki yılın aynı ayına göre %3 oranında artış gösterdi. Böylece ilgili ayda ücretli çalışan sayısı 15 milyon 374 bin 379 kişi oldu. Sektörel alt kırılımlarda ise yıllık bazda inşaat sektöründe %12,8, hizmet ve ticaret sektöründe ise %3,2 oranında artış kaydedildi. Öte yandan sanayi sektöründe ise %0,3 oranında düşüş gözlemlendi.

Ücretli çalışanların aylık değişim oranı ise bir önceki aya göre değişiklik göstermeyerek sabit kaldı. Alt kırılıma bakıldığında ise aylık bazda sanayi sektöründeki ücretli çalışanlar inşaat sektöründe %0,5, ticaret-hizmet sektöründe ise %0,1 artış kaydetti. Sanayi sektöründe ise aylık bazda %0,4 oranında düşüş gözlemlendi.

Ücretli Çalışanların Sektörlere Göre Dağılımı, Eylül 2023

Sektörler	Eylül 2023	Eylül 2022	Yıllık Fark	Yıllık Değişim (%)
B-N Toplam (Sanayi, inşaat, ticaret ve hizmetler)	15.374.379	14.926.919	447.460	3
B-E-Sanayi	5.076.183	5.092.517	-16.334	-0,3
B-Madencilik ve taş ocakçılığı	146.368	147.582	-1.214	-0,8
C-İmalat	4.725.816	4.745.227	-19.411	-0,4
D-Elektrik, gaz, buhar	137.276	130.021	7.255	5,6
E-Su temini; kanalizasyon	66.723	69.687	-2.964	-4,3
F-Inşaat	1.760.945	1.561.390	199.555	12,8
G-N-Ticaret ve hizmetler	8.537.251	8.273.012	264.239	3,2
G-Ticaret	3.325.407	3.280.681	44.726	1,4
H-Ulaştırma ve depolama	1.198.764	1.141.899	56.865	5
I-Konaklama ve yiyecek	1.277.693	1.220.626	57.067	4,7
J-Bilgi ve iletişim	289.069	279.932	9.137	3,3
K-Finans ve sigorta faaliyetleri	208.456	205.215	3.241	1,6
L-Gayrimenkul	122.179	114.573	7.606	6,6
M-Mesleki, bilimsel ve teknik	666.936	653.166	13.770	2,1
N-İdari ve destek	1.448.747	1.376.920	71.827	5,2

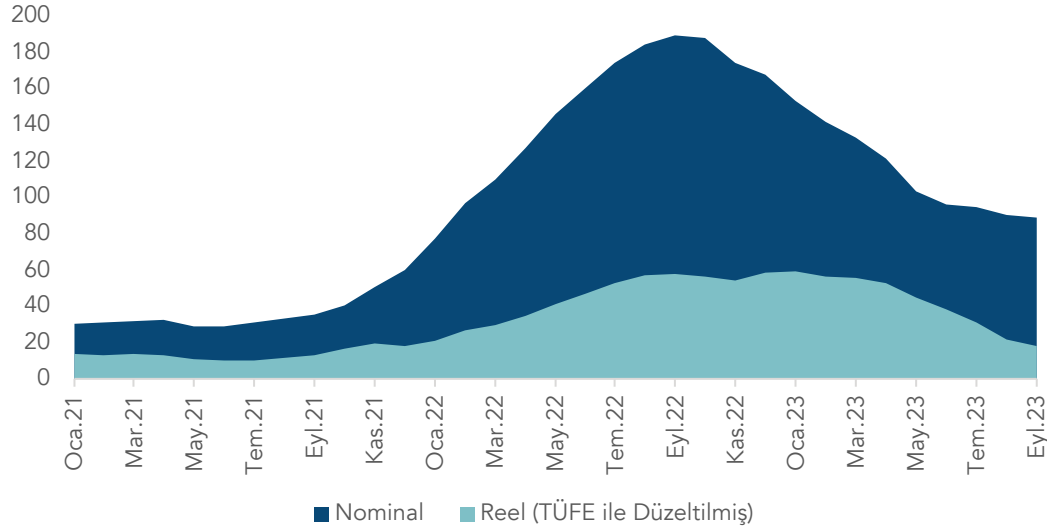
Konut Fiyat Endeksi

“Konut Fiyat Endeksi Eylül Ayında %89,2 Oranında Arttı ”

Türkiye’deki konutların kalite etkisinden arındırılmış fiyat değişimlerini izlemek amacıyla hesaplanan konut fiyat endeksi (KFE) eylül ayında bir önceki aya göre %4,3 artarak 1088,1 oldu. KFE bir önceki yılın aynı ayına göre nominal olarak %89,2; reel olarak ise %17,8 oranında artış gösterdi.

İstanbul konut fiyat endeksi ise bir önceki aya göre %4,1 artarak 942,6 oldu. Endeks bir önceki yılın aynı ayına göre nominal olarak %77,6; reel olarak ise %6,25 oranında arttı.

Konut Fiyat Endeksi



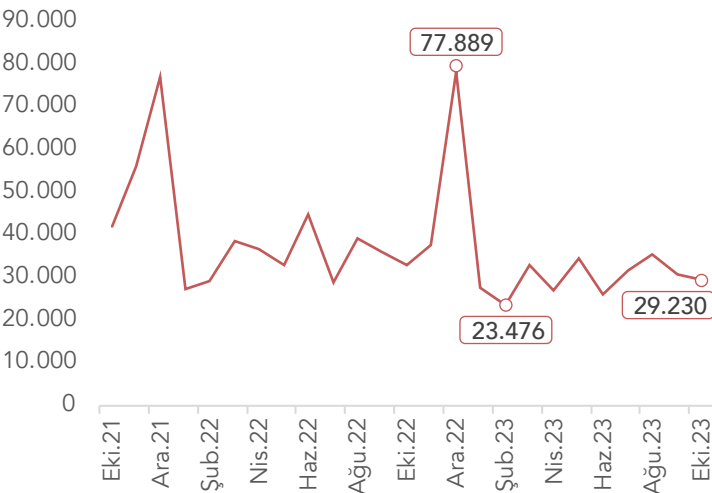
Konut Satış İstatistikleri

“Türkiye’de Ekim Ayında Toplam 29 Bin 230 İlk El Konut Satışı Gerçekleşti”

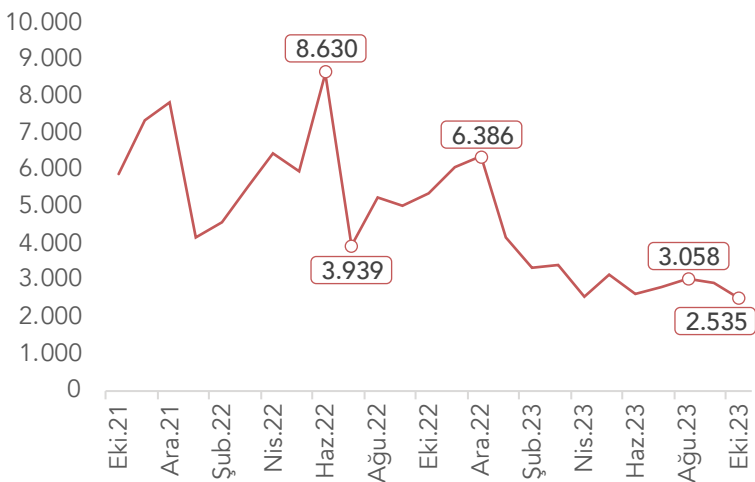
Türkiye genelinde ekim ayında konut satış sayısı bir önceki aya ve bir önceki yılın aynı ayına göre %8,7 oranında azalarak 93 bin 761 oldu. Gerçekleşen toplam satışların %5,9’u ipotekli satışlardan oluşmaktadır. İlk el satışlar ise bir önceki aya göre %4,1; bir önceki yılın aynı ayına göre %10,6 oranında azalarak 29 bin 230 oldu.

Yabancılar yapılan konut satışları bir önceki aya göre %13,5; bir önceki yılın aynı ayına göre %52,9 oranında azalarak 2 bin 535 oldu. Toplam konut satışları içinde yabancılar yapılan konut satışının payı ise %2,7 oranında gerçekleşti.

İlk El Satış Sayıları (Türkiye)



Yabancılar Yapılan Satışlar (Türkiye)



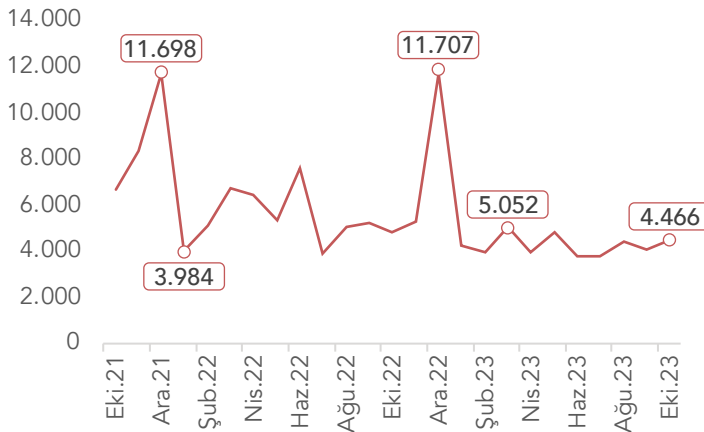
Konut Satış İstatistikleri

“İstanbul’da Ekim Ayında 4 Bin 466 İlk El Konut Satışı Gerçekleşti”

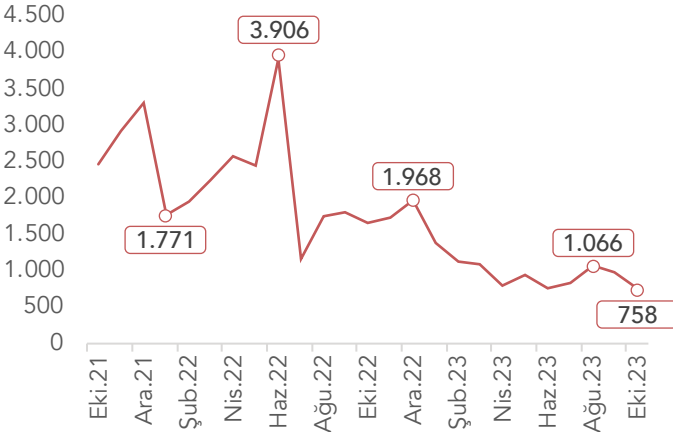
İstanbul’da ekim ayında gerçekleşen toplam konut satış sayısı, bir önceki aya göre %2; bir önceki yılın aynı ayına göre %12 azalarak 14 bin 941 oldu. İstanbul’da ekim ayında 4 bin 466 ilk el konut satışı gerçekleşti. Gerçekleşen toplam satışların %7,4’ü ipotekli satışlardan oluşmaktadır. İlk el satışları bir önceki aya göre %9,5 oranında artış kaydederken, bir önceki yılın aynı ayına göre %6,9 azalarak 4 bin 466’ya geriledi.

Yabancılar yapılan konut satış sayıları bir önceki aya göre %22,5; bir önceki yılın aynı ayına göre %54,3 oranında azalarak 758 oldu. Yabancılar yapılan satışların toplam satışlar içindeki payı ise %5,1 oranında gerçekleşti.

İlk El Satış Sayıları (İstanbul)



Yabancılar Yapılan Satışlar (İstanbul)



Küresel Şehirler

“İstanbul Küresel Şehirler Sıralamasında 25.Sırada ”

Kearney tarafından yayımlanan 2023 yılı “Küresel Şehirler Raporu” dünya çapında 156 şehrin performansını, iş faaliyetleri, beşeri sermaye, bilgi değişimi, kültürel deneyim ve siyasi katılım olmak üzere beş farklı boyutta ölçüyor. Bu yıl, küresel şehirler arasındaki mal ve sermaye akışı bir miktar yavaşlamış olsa da, insanların küresel hareketliliğinde güçlü bir canlanma yaşandı. İş faaliyeti boyutunda devam eden düşüş, zorlu küresel ekonomik koşulların devam ettiğine işaret etmektedir. Küresel şehirlerin beşeri sermaye profili, salgının başlangıcından bu yana ilk kez artış gösterdi. Bilgi değişimi ve siyasi katılım puanlarında bu yıl ılımlı iyileşmeler kaydedildi. Ayrıca, kültürel deneyim göstergesi geçen yıl birçok kültür kurumunun yeniden açılmasıyla birlikte yükseliş gösterirken bu yıl aynı seviyede kaldı.

Küresel şehir sıralamasında ilk beşte olan şehirler (New York, Londra, Paris, Tokyo, Pekin), geçen yıldaki puanlarını korudular. Böylelikle, ilk beş şehir üst üste ikinci yıl liderlik pozisyonunda kaldı. İlk dört şehrin sıralaması ise üst üste altıncı yıl değişim göstermedi. Ancak, Brüksel ve Madrid gibi yükselen şehirler ile Washington D.C. ve Boston gibi düşüş yaşayan şehirler oldu. Şanghay, Buenos Aires, İstanbul ve Meksiko gibi ABD ve Batı Avrupa güç merkezlerinin dışındaki birçok şehrin yükselişi, dünya çapında genişleyen fırsat coğrafyasının göstergesi olarak gördü. Gelecekte küresel öneme sahip olması beklenen ilk beş şehir sıralamasında San Francisco, Kopenhag, Londra, Lüksemburg ve Paris öne çıktı.

Küresel Şehirler Endeksi Sıralaması

	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2022-23 Değişimi
New York	1	1	1	1	1	1	0
Londra	2	2	2	2	2	2	0
Paris	3	3	3	3	3	3	0
Tokyo	4	4	4	4	4	4	0
Pekin	5	5	6	5	9	9	0
Dubai	23	22	23	27	27	28	-1
İstanbul	25	28	27	34	26	26	+3
Boston	26	20	21	21	21	24	-6
Meksiko	28	31	31	38	40	38	+3
Miami	30	32	33	30	31	30	+2

UNCTAD En Az Gelişmiş Ülkeler Raporu

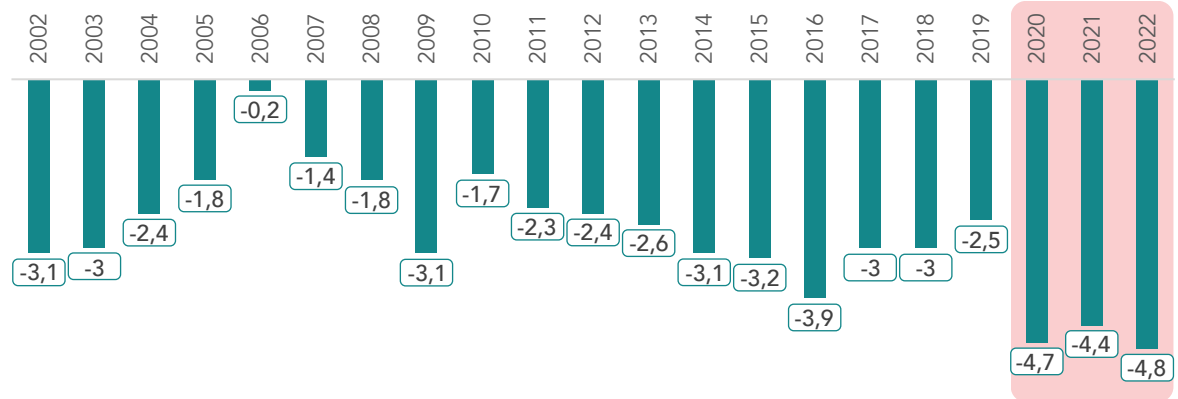
“Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi İçin En Az Gelişmiş Ülkelerin Finansal Sorunlarına Çözüm Bulunmalıdır”

En Az Gelişmiş Ülkeler 2023 yılı raporu, küresel sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşılabilmesi için kritik finansal sorunlarla karşı karşıya olan 46 ülkeye odaklanılması gerektiğini vurguluyor. Küresel krizler, iklim acil durumu, emtialara bağımlılık ve artan borç yükleri en az gelişmiş ülkeler (EAGÜ)'e yabancı yatırımların azalmasına neden oldu. Bu durum, bu ülkelerin mali durumlarını zayıflatarak düşük karbona geçiş de dahil olmak üzere kalkınma hedeflerine ulaşmalarını engelledi. Rapor, bu ülkelerdeki borç krizine kalıcı çok taraflı çözümler sunulması ve kalkınma ile iklim finansmanının harekete geçirilmesi gerektiği çağrısında bulunuyor.

Ayrıca, rapor EAGÜ'lerin iklim ve kalkınma finansmanı konusundaki küresel tartışmalarda sadece katılımcı değil aynı zamanda önemli oyuncular olması gerektiğini belirtiyor. EAGÜ'ler zayıf mali alanları sebebiyle kalkınma politikalarını uygulamada ve dış borçlarını ödeme ile sağlık, eğitim ve iklim eylemine yatırım yapma arasındaki seçimde zorlanıyorlar. Rapor, mevcut uluslararası finansal sisteminin bu ülkeler için uygun, özel veya hedefe yönelik finansal mekanizmalar sunmadığını belirtiyor.

2021 yılı itibarıyla 46 ülke Birleşmiş Milletler tarafından en az gelişmiş ülkeler (EAGÜ) olarak belirlenmiştir. Bunlar ülkeler şunlardır: Afganistan, Angola, Bangladeş, Benin, Butan, Burkina Faso, Burundi, Kamboçya, Orta Afrika Cumhuriyeti, Çad, Komor Adaları, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Cibuti, Eritre, Etiyopya, Gambiya, Gine, Gine-Bissau, Haiti, Kiribati, Lao Demokratik Halk Cumhuriyeti, Lesotho, Liberya, Madagaskar, Malavi, Mali, Moritanya, Mozambik, Myanmar, Nepal, Nijer, Ruanda, Sao Tome ve Principe, Senegal, Sierra Leone, Solomon Adaları, Somali, Güney Sudan, Sudan, Doğu Timor, Togo, Tuvalu, Uganda, Birleşik Tanzania Cumhuriyeti, Yemen ve Zambiya.

En Az Gelişmiş 46 Ülkede Mali Dengeler, GSYH (%)



2002-2022 dönemi boyunca tüm yıllara ilişkin verileri mevcut olan 41 EAGÜ'lerin medyan değerleridir.

Kaynak: UNCTAD

UNCTAD En Az Gelişmiş Ülkeler Raporu

“En Az Gelişmiş Ülkelere Daha Yüksek Miktarda Hibe ve Düşük Maliyetli Kredi Desteği Sağlanmalıdır”

Raporda, uluslararası iklim finansmanı ve resmi kalkınma yardımı, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşma konusunda taahhütlerde bulunsada en az gelişmiş ülkelerin zayıf ekonomik ağırlığı ve zayıf siyasi etkisi nedeniyle çıkarları gözetilmediği belirtiliyor. Raporda, uluslararası finans sisteminin, söz konusu ülkelerin özel ihtiyaçlarını ve koşullarını yeterince dikkate alması koşuluyla kalkınma ve iklim finansmanı sağlayabilecek kapasitede olduğu belirtiliyor. Ayrıca rapor, uluslararası topluluğa, en az gelişmiş ülkeler için daha yüksek miktarlarda hibe ve düşük maliyetli kredi sağlama konusunda çağrıda bulunuyor.

Öte yandan raporda, borç krizine kalıcı bir çözüm bulunmazsa, uluslararası mali sistemde gerekli reformlar hayata geçirilmezse ve EAGÜ'lerin özel koşulları yeterince dikkate alınmazsa bu ülkelerin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmalarının mümkün olmadığı belirtiliyor. Bu nedenle raporda, uluslararası topluluğa EAGÜ'lerin sürdürülebilir kalkınmasını finanse etmesi, etkili eylemlerde bulunması ve böylece küresel sürdürülebilir kalkınma için “kimseyi geride bırakmama” ilkesiyle çağrı yapılıyor.

UNCTAD'ın En Az Gelişmiş Ülkeler için Çağrılarından Bazıları;

- Donör ülkeler, uluslararası kabul görmüş hedeflere ulaşmak için resmi kalkınma yardımlarını hızla artırmalıdır.
- Çok taraflı kalkınma bankaları, imtiyazlı, düşük maliyetli ve uzun vadeli yüz milyarlarca doları az gelişmiş ülkelere sunmak için uluslararası sermaye piyasalarından acilen fon toplamalıdır.
- Uluslararası toplum, vergi normlarını güçlendirmeli, yasadışı mali akışlarla mücadele etmeli ve az gelişmiş ülkelere gelir tahsilatını kolaylaştırmak için işbirliğini artırmalıdır.
- Donör ülkeler, EAGÜ'lere verilen hibeleri, basitleştirilmiş erişim yöntemleri ve daha düşük işlem maliyetleri ile önemli ölçüde artırmalıdır.
- Resmi alacaklılar, borç sıkıntısı içindeki az gelişmiş ülkelere acil durum kredileri sunarak ve vadesi gelen kısa vadeli kredileri uzun vadeli kredilere dönüştürerek yardımcı olmalıdır.

iTOSAM



İSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tasarım ve Hazırlık | Stratejik Araştırmalar Merkezi



itokurumsal



www.ito.org.tr